

Cite this article

Гнатюк Т.М., Шкроміда, В.В. (2014). Актуальні аспекти нормативної регламентації аналізу господарської діяльності підприємств. *Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності: монографія*, Івано-Франківськ, 83-96.

Т. М. Гнатюк

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
м. Івано-Франківськ

В. В. Шкроміда

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
м. Івано-Франківськ

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Пізнання, яке є вищим ступенем
мислення, полягає у сприйнятті істини
стверджувальних або негативних
суджень.*

(Джон Локк, 1698 р.)

Людина є частиною природного середовища дія, чи бездіяльності якої, спрямована на власне життєзабезпечення через формування умов існування. Необхідність задоволення потреб людини в матеріальних і нематеріальних благах, призвела до утворення окремих елементів середовища, які здійснюють виробництво благ. У свою чергу окремі елементи середовища генерують економічні системи і разом з людиною, як невід’ємною умовою їх функціонування і розвитку, формують соціально-економічне середовище. Фактично, основою динаміки економічних процесів є антропоцентризм, який проглядається в здатності людини утворювати інформаційно-неізолювані системи різних видів, елементи яких, можна ідентифікувати відокремлено від інших елементів середовища, а їх індивідуальна ефективність функціонування визначає рівень та напрямок розвитку економіки в цілому. Властивості, стан та результативність взаємодії окремих елементів системи відображає інформація.

Інформація, як основний спонукальний до дії чинник, впливає на стійкість та рівновагу систем та зумовлює складний зв’язок і постійну взаємодію економічних одиниць з системою та системи з соціально-економічним середовищем [1, с. 56]. Тому, дослідження прийомів і способів

формування інформації, як множини нових корисних знань про функціонування економічних одиниць безпосередньо в економічній системі та опосередковано в соціально-економічному середовищі є складним, науковим завданням, що потребує теоретичного обґрунтування. Адже, будь-яка економічна одиниця, у формі організації, що самостійно веде бухгалтерський облік та формує показники фінансової звітності, з одного боку перебуває під дією мінливого і агресивного середовища, а з іншого – сама впливає на середовище, під дією рішень, до прийняття яких, спонукала інформація.

Основною економічною одиницею, яка забезпечує виробництво благ в економічній системі та сприяє якісному розвитку соціально-економічного середовища є підприємство. А показники його діяльності є інформаційною базою для персоналу, функціональних служб, керівників структурних підрозділів чи спеціально створених органів управління, які впливають на систему управління з метою забезпечення ефективної діяльності підприємства. Від інформації отриманої суб'єктами управління та рішень на основі її інтерпретації залежить якість функціонування економічної одиниці. Чим вища сукупна результативність елементів економічної системи, тим більше матеріальних та духовних умов для існування, розвитку та діяльності людей в соціально-економічній системі. Тому важко переоцінити значення фінансової звітності як основного джерела інформації про фінансово-економічний стан підприємства.

Прийняття рішень суб'єктами управління ґрунтується на акумулюванні максимального обсягу інформації про економічну одиницю та здійсненні комплексу дій направлених на виокремлення корисних знань, які максимально забезпечують очікувану результативність таких рішень. Окрім того, повнота, достовірність та своєчасність аналітичної інформації про підприємство підвищує рівень суспільної довіри зовнішніх користувачів (контрагенти, інвестори, органи державного фінансового контролю), забезпечує впевненість персоналу у власному матеріальному благополуччі та сприяє розвитку ринку капіталу.

Держава сприяє прозорості організації та ведення господарської діяльності економічних одиниць, висуваючи вимоги до процесу подання та оприлюднення обов'язкової інформації через прийняття програм і законів у сфері регуляторної політики. В горизонтальній структурі національної системи законодавства, питання урегулювання організації і здійснення бухгалтерського обліку та визначення єдиних вимог і форм фінансової звітності, виділено в окрему галузь. В цілому, регулювання економічної інформації, щодо фінансово-господарського стану підприємств здійснюється у двох напрямках – у напрямку уніфікації змісту та способів розкриття фінансової звітності, та у напрямку розробки методики інтерпретації її показників. Причому, якщо питання регламентації процесу формування облікової інформації торкається усіх суб'єктів господарського права, то рекомендації аналізу такої інформації, в більшості, адресовані органам державного фінансового контролю і мають на меті виявлення тенденційності фінансових правопорушень, їх припинення та профілактику у підконтрольній економічній одиниці щодо її фінансово-господарської діяльності. Безпосередньо, підприємства самостійно адмініструють організацію та порядок проведення аналізу власної фінансово-господарської діяльності, а суб'єкти фінансового аналізу є вільними у виборі прийомів, визначенні методів та використанні моделей, виходячи з потрібного обсягу та ступеня деталізації очікуваної інформації для прийняття оперативних, тактичних чи стратегічних управлінських рішень. Очевидно, що суб'єкти господарювання, в питанні аналізу фінансової інформації, не обмежені у виборі послідовності дій, які повинен використовувати аналітик для отримання очікуваної управлінської інформації та вільні у формуванні регламенту внутрігосподарського фінансового аналізу.

Безумовно, основу типових процесів і структурних документів, що регламентують функціонування підприємства, в тому числі організацію і здійснення аналізу господарської діяльності, мають складати рекомендації та нормативні акти органів державного фінансового контролю. Тому, для реалізації ефективної аналітичної роботи, необхідно систематизувати основні

тези нормативних рекомендації з різних законотворчих ініціатив та реалізувати їх через затвердження внутрішнього положення про здійснення аналізу господарської діяльності, яке структурно розкриватиме етапи та об'єкти аналітичного процесу.

Ретроспективна оцінка змісту нормативних документів з питань аналізу господарської діяльності і фінансового стану, прийнятих різними органами державного фінансового контролю дає можливість виділити основні елементи аналітичних операцій, які можна використати при розробці внутрішнього положення (табл. 1.).

Ретроспективний аналіз змісту нормативного забезпечення регламенту аналітичних процедур підприємства

№ з/п	Найменування нормативно-законодавчого акту	Область регламентації	Змістові показники регламенту	Основні елементи змістових показників регламенту
1	2	3	4	5
1	Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97, про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (далі Наказ № 81) [3]	Оцінка результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства - платоспроможним (неплатоспроможним)	Показники фінансового стану підприємства	Динаміка та структура валюти балансу
				Динаміка та структура активів підприємства
				Динаміка та структура витрат на виробництво
				Прибутковість підприємства
				Динаміка та структура використання прибутку
				Фінансова незалежності (автономія)
				Фінансова стійкість
				Фінансовий ліверидж
			Показники виробничо-господарської діяльності	Забезпеченість власними коштами
				Динаміка та структура виробництва основних видів продукції
				Стан та ефективність використання основних фондів
				Динаміка виробничого потенціалу
				Динаміка та структура використання трудових ресурсів
				Стан незавершеного будівництва
2	Лист Державної податкової адміністрації України № 759/10/20-2117 від 27.01. 1998, щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (далі Лист № 759/10/20-2117) [4]	Оцінка показників, які впливають на кінцеві фінансові результати	Показники виробничо-господарської діяльності	Стан об'єктів соціально-культурного побуту
				Стан охорони навколишнього середовища
			Показники витрат виробництва, їх структури і динаміки	Стан конкурентного середовища та маркетинг
				Динаміка обсягу виробництва та реалізації продукції
			Показники грошових потоків	Характеристика виробництва в розрізі основних видів продукції за галузями економіки
				Динаміка та структура витрат на виробництво
			Показники продуктивності праці	Динаміка виручки від реалізації
				Чистий рух грошових коштів
				Динаміка та структура витрат на виробництво
			Показники основних фондів	Норма прибутковості та дисконт
				Динаміка продуктивності праці
				Динаміка середньої заробітної плати
				Співвідношення динаміки продуктивності праці та середньої заробітної плати
				Динаміка та структура основних фондів
Нормативна забезпеченість основними фондами				
Технічний стан та знос основних фондів	Ефективність використання основних фондів (фондовіддача)			
	Ефективність використання накопиченої амортизації			

1	2	3	4	5				
			Показники використання паливно-енергетичних ресурсів	Динаміка та структура паливно-енергетичних ресурсів				
			Енергоємність виробництва					
			Показники прибутку та рентабельності	Динаміка балансового прибутку				
				Рентабельність				
				Динаміка рівня рентабельності				
			Фінансові показники	Ліквідність				
				Фінансова стійкість				
				Наявність власних оборотних коштів				
				Склад та структура дебіторської заборгованості				
			Показники платежів до бюджету	Склад та структура кредиторської заборгованості				
Динаміка та структура платежів до бюджету								
3	Наказ Міністерства фінансів України № 49/121 від 26.01.2001 про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (далі Наказ № 49/121) [5]	Встановлення єдиного порядку та основних методичних засад оцінки показників (коефіцієнтів), що характеризують фінансовий стан підприємств, які підлягають приватизації	Показники фінансового стану підприємства	Майновий стан;				
				Ліквідність;				
				Ділова активність;				
				Платоспроможність (фінансова стійкість);				
				Рентабельність				
4	Наказ Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006, про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (далі Наказ № 14) [6]	Оцінка фінансово-господарського стану підприємств на предмет виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства	Показники фінансового стану підприємства	Динаміка та структура активів підприємства				
				Динаміка та структура грошових потоків				
				Динаміка та структура дебіторської і кредиторської заборгованості				
				Динаміка та структура власних оборотних засобів				
				Динаміка та структура прибутковості підприємства.				
				Динаміка та структура витрат на виробництво.				
				Динаміка та структура використання трудових ресурсів.				
				Динаміка та структура Аналіз інвестицій та інновацій.				
			Показники виявлення ознак банкрутства	Ознаки фіктивного банкрутства.				
				Ознак дій з доведення до банкрутства.				
				Ознак дій з приховування банкрутства.				
				Ознак втрати або відновлення платоспроможності.				
				5	Наказ Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006, про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки (далі Наказ № 170) [7]	Оцінка фінансово-господарського стану та ефективності управління суб'єктів державного сектору економіки України	Показники фінансово-господарської діяльності підприємства	Динаміка та структура активів підприємства
								Динаміка та структура дебіторської і кредиторської заборгованості
Динаміка та структура власного капіталу								
Динаміка та структура фінансових результатів								
Динаміка та структура витрат і доходів								
Ефективність фінансово-господарської діяльності								

1	2	3	4	5
			Показники виконання фінансового плану діяльності підприємств	Виконання плану за доходами та витратами Виконання плану за джерелами надходження та напрямками використання фінансових ресурсів Виконання плану з прибутковості Виконання плану за фінансовими показниками
6	Рекомендації Центральної спілки споживчих товариств України, від 28.07.2006, Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств (далі Рекомендації Укркоопспілки) [8]	Оцінка фінансового стану підприємства та ступінь його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, раціональність їх розміщення та ефективність використання	Показники фінансового стану Поглиблений факторний аналіз фінансового стану	Оцінка ефективності управління за фінансовими коефіцієнтами Оцінка ефективності управління за ступенем виконання фінансового плану Наявність, динаміка та структура власного капіталу Наявність та динаміка власного оборотного капіталу; Фінансова стійкість Ефективність використання капіталу Динаміка, склад і структури активів і пасивів балансу підприємства Структура та розміщення власного капіталу Ефективність використання оборотних і необоротних активів Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості Рух грошових потоків та фінансових результатів Ділова активності.
7	Наказ Головного контрольно-ревізійного управління України № 300 від 04.08.2008, про затвердження Методики проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання (далі Наказ № 300) [9]	Оцінка ефективності і законності використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави	Використання показників Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки	
8	Наказ Державної податкової адміністрації України № 72 від 11.02.2010, про затвердження Методичних рекомендацій щодо встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану підприємств, які звертаються до органів міндоходів для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) (далі Наказ № 72) [10]	Оцінка фінансово-господарського стану підприємств та загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу	Показники фінансового стану	Загроза виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу Платоспроможність Фінансова стійкість Забезпеченість податкового кредиту
9	Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 253 від 15.03.2013 про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності (далі Наказ № 253) [11]	Оцінка ефективності управління та показників фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання	Показники фінансово-господарської діяльності та виконання фінансових планів	Результати фінансово-господарської діяльності Динаміка та структура активів підприємства Покриття та платоспроможності Ефективність управління

З даних аналізу змісту нормативного забезпечення процесу організації і здійснення оцінки результатів діяльності підприємства можна зробити висновок, що на сьогоднішній день, як за обсягом області регламентації так і за змістовим навантаженням, не існує єдиного нормативного документу, що поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Як уже зазначалось, окремі органи державного фінансового контролю, профільні міністерства та некомерційні об'єднання і спілки затверджують методики та методичні рекомендації з аналізу господарської діяльності підприємств, визначаючи при цьому, набір змістових показників регламенту аналітичних процедур з позиції власних інформаційних потреб. В усіх регламентних документах можна виділити спільні, загально використовувані змістові показники аналізу, проте окремі елементи таких показників відрізняються за складом, способом виокремлення інформативних даних та величиною нормативних значень. Окрім того, методика обчислення похідних показників в окремих нормативних актах передбачає використання первинних даних з безпосередньою прив'язкою до коду рядка відповідної статті певного джерела інформації і не може адекватно відображати динаміку останніх змін в структурі та змісті типових форм звітності, які є основними джерелами первинної аналітичної інформації [2].

Нами визначено узагальнену схему нормативної регламентації аналітичних процедур без урахування галузевих емітентів нормативного регламенту (рис. 1). Загалом, області регламентації проаналізованих нормативних рекомендацій можна поділити на п'ять груп – оцінка результатів господарської діяльності підприємств, оцінка фінансового стану підприємств, які підлягають приватизації, оцінка фінансово-господарського стану та ефективності управління підприємствами державного сектору економіки, оцінка фінансово-господарського стану підприємств та загрози виникнення податкового боргу, оцінка фінансово-господарського стану підприємств на предмет виявлення ознак неплатоспроможності та дій з приховування банкрутства.

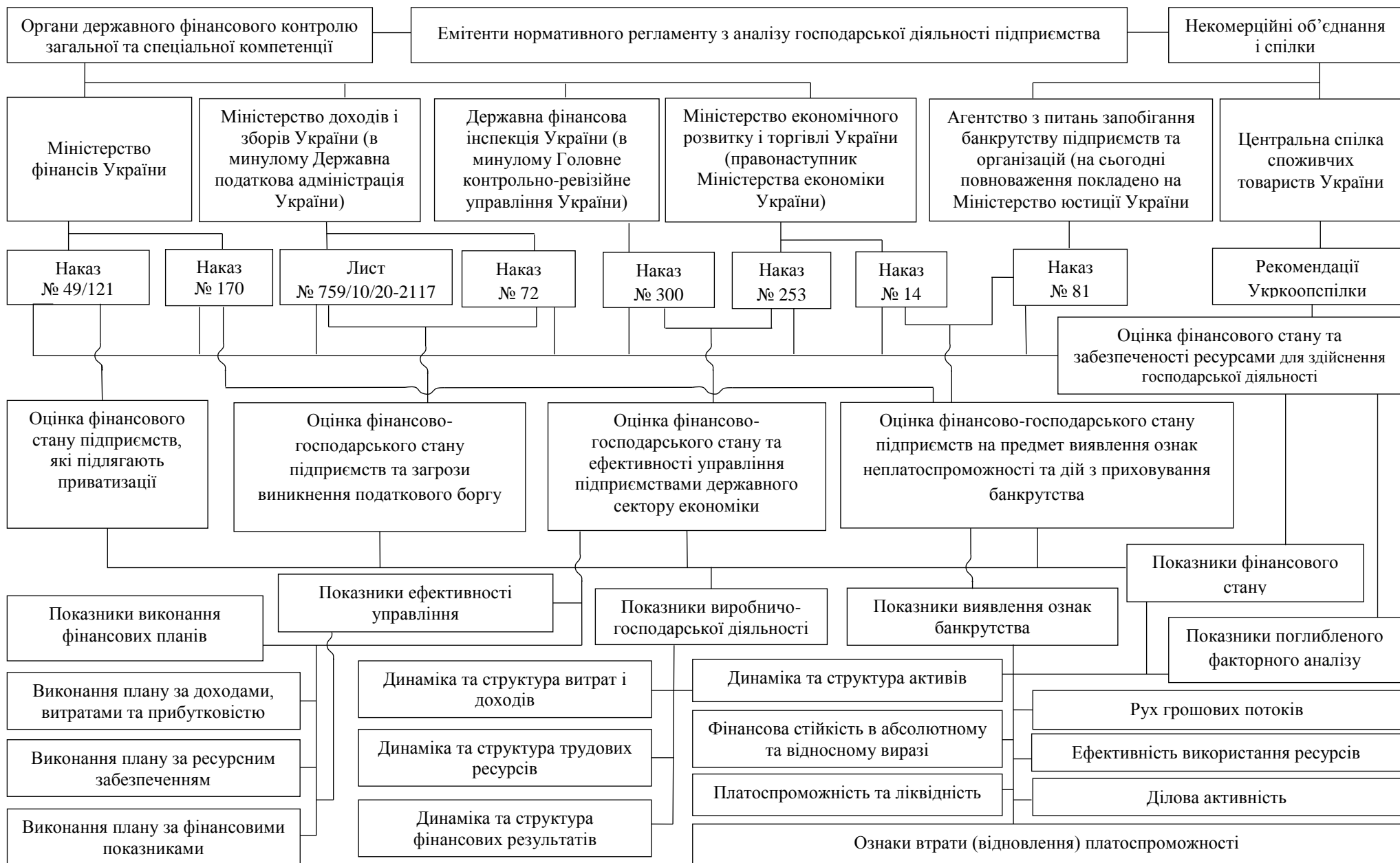

Рис. 1. Узагальнена схема нормативної регламентації аналітичних процедур

При цьому, змістові показники регламенту умовно можемо розділити на загальні та тематичні. Загальні показники об'єднують елементи регламенту виробничо-господарської діяльності та фінансового стану і складають основу кожного з досліджених нормативних документів. З їх множини окремо можна виділити показники виявлення ознак банкрутства, які практично повністю складаються з елементів регламенту фінансового стану. Тематичні – стосуються розробки та виконання планових завдань та оцінки ефективності управління на основі виконання планових завдань. Таким чином, внутрішнє положення про здійснення аналізу господарської діяльності підприємства має містити змістові показники та елементи нормативних регламентів, які чітко структурують увесь масив управлінської інформації та розкривають стан господарської діяльності, досліджують можливість виникнення неплатоспроможності, а також характеризують якість управлінських рішень на основі оцінки адекватності планових завдань та рівня їх виконання.

Фахівці-аналітики, мають в оперативному порядку враховувати динаміку змін змісту нормативного забезпечення у сфері регулювання стандартів обліку і фінансової звітності. За для, забезпечення порівнюваності аналітичної інформації потрібно керуватись сталими інформаційними маркерами та ключовими точками інформаційного потоку, методика визначення яких, має бути адаптована до сучасних форм джерел фінансової інформації, а їх змістове навантаження відповідати змісту показників, що були розраховані у попередніх звітних періодах. Саме через це, розробка внутрішнього положення про здійснення аналізу господарської діяльності є важливим елементом організації і впорядкування аналітичної роботи на підприємстві, який забезпечує ефективне виконання функції управління і одночасно є невід'ємною його складовою.

Дослідження змісту законодавчого забезпечення процесу аналізу господарської діяльності підприємства, та сучасних вимог до формування показників фінансової звітності показало, що загальний перелік інформаційних маркерів, котрі необхідно включити в організаційне положення має бути згруповано за областями регламентації, які передбачені нормативними регламентами (табл. 2). А порядок їх технічного розрахунку варто привести у

відповідності з сучасними вимогами до формування змісту типових форм джерел інформації про фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2

Систематизований перелік інформаційних маркерів за областями регламентації нормативного забезпечення

Показники виявлення ознак банкрутства	Показники фінансового стану	Фінансова стійкість в абсолютному та відносному виразі	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Виконання плану за фінансовими показниками	Показники ефективності управління	Показники виконання фінансових планів
			Коефіцієнт фінансової стійкості (стабільності)			
			Коефіцієнт фінансового лівериджу			
			Коефіцієнт забезпечення власними коштами			
Коефіцієнт заборгованості						
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу						
Власні оборотні засоби (робочий капітал)						
Коефіцієнт маневреності робочого (власного) капіталу						
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами						
Коефіцієнт фінансової залежності						
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень						
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів						
Коефіцієнт структури позикового капіталу						
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів						
Коефіцієнт Бівера						
Тривимірний показник фінансової стійкості у абсолютному виразі						
Платоспроможність і ліквідність	Коефіцієнт покриття					
	Коефіцієнт (поточної) загальної ліквідності					
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)					
	Коефіцієнт швидкої ліквідності					
	Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі					
	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів					
	Коефіцієнт покриття запасів					
	Абсолютна величина чистого оборотного капіталу					
	Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності					
	Коефіцієнт покриття					
Ефективність використання ресурсів	Коефіцієнт рентабельності активів					
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу					
	Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу					
	Коефіцієнт рентабельності діяльності					
	Коефіцієнт рентабельності виручки від реалізації					
	Коефіцієнт рентабельності продукції					
	Період окупності власного капіталу					
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів					
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості					
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості					
	Строк погашення дебіторської заборгованості					
	Строк погашення кредиторської заборгованості					
	Фондовіддача					
	Коефіцієнт зносу					
	Коефіцієнт придатності					
	Коефіцієнт стійкості економічного росту					
	Абсолютна величина поточної платоспроможності					
Динаміка та структура активів	Показники виробничо-господарської діяльності	Виконання плану за ресурсним забезпеченням				
Динаміка та структура витрат і доходів		Виконання плану за доходами, витратами та прибутковістю				
Динаміка та структура трудових ресурсів						
Динаміка та структура фінансових результатів						
Показники поглибленого факторного аналізу						

На даному етапі організації аналітичної роботи на підприємстві можуть виникати певні труднощі, пов'язані з практичним визначенням потрібних елементів та послідовності дій з ними для забезпечення об'єктивності інформаційних маркерів на ключових точках інформаційного потоку. Так, вибираючи коди окремих рядків нових форм фінансової звітності, слід урахувати, що окрім обов'язкових, звітність може містити додаткові рядки передбачені національним стандартом [2]. А тому, інформаційні маркери мають підбиратись виходячи з рівня суттєвості їх елементів, який визначається обліковою політикою.

Отже, за сучасного стану нормативної регламентації аналітичних процедур, без глибокої деталізації складових елементів облікової політики у відповідності з статутними засадами, обсягами діяльності, технологічними особливостями виробництва, розрахунковими та фінансовими взаєминами підприємства, неможливо правильно визначити інформаційні маркери в межах наявних областей регламентації.

До внутрішніх регламентних засад, які визначають порядок одержання, обсяги та зміст аналітичної інформації у розрізі визначених областей регламентації включається детальний алгоритм розрахунку інформаційних маркерів. Увесь масив абстрактно-логічної інформації, яку потрібно внести в даний алгоритм умовно поділимо на теоретично-понятійну, предметно-дієву та предметно-зразкову інформацію. При чому, теоретично-понятійна інформація у вигляді загальноприйнятих понять, та логічних операцій найбільш точно відтворює дійсність за певний проміжок часу та є основою абстрактних суджень. Предметно-дієва інформація забезпечує ситуативне сприймання конкретних об'єктів і дій з ними, а предметно-зразкова – дає можливість ідентифікувати уявлення про об'єкт аналізу, спираючись на певні узагальнені норми, нормативи чи стандарти та визначити напрям інтерпретації інформаційного потоку.

Опрацювання всього масиву абстрактно-логічної інформації в сучасних умовах нормативної регламентації аналітичних процедур на підприємстві, має відповідати певній послідовності дій, в результаті яких, на виході, аналітик

отримує основні напрямки впливу управлінських рішень. Послідовність таких дій графічно подамо на рисунку 2.

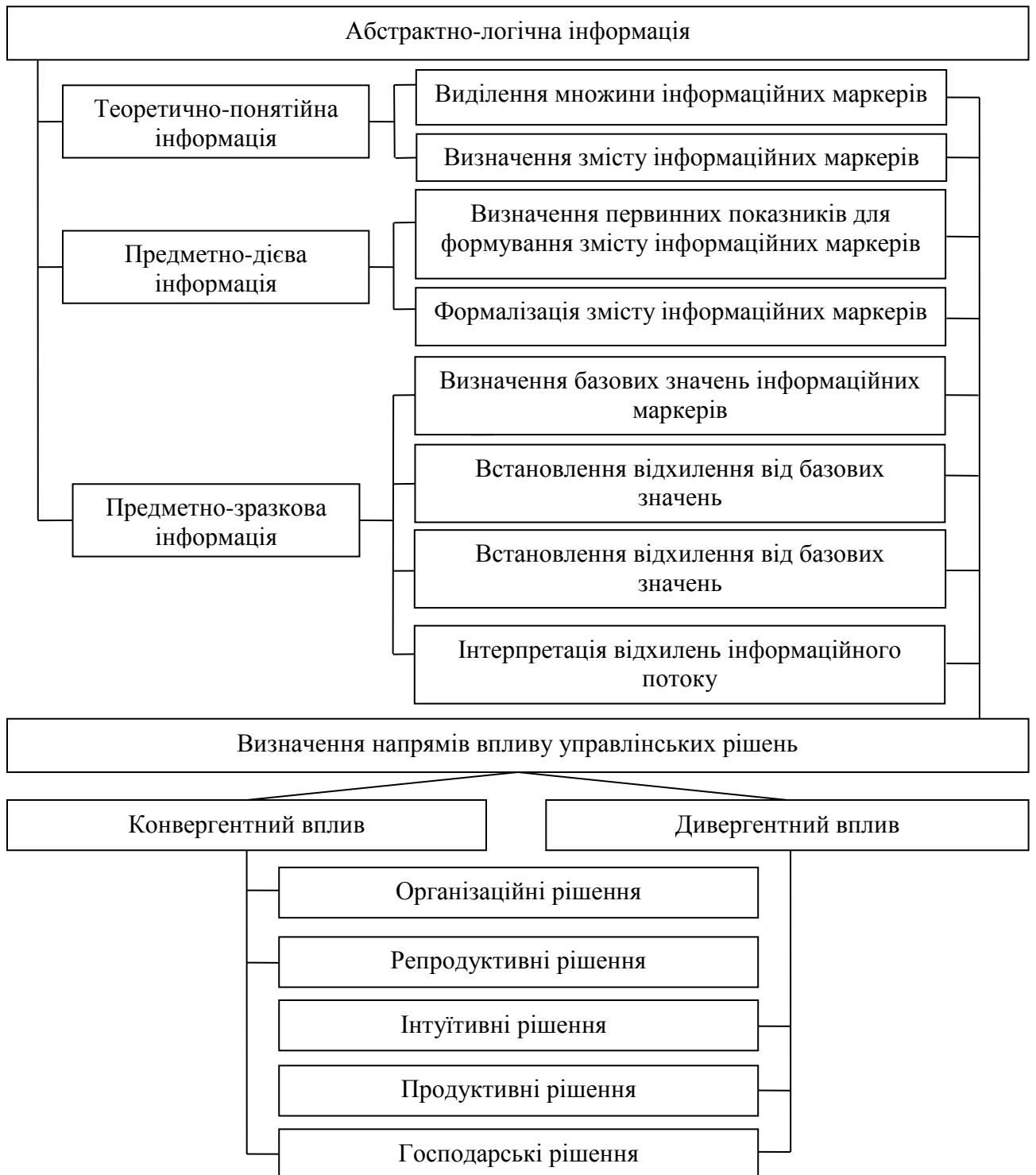

Рис. 2 Абстрактно-логічна інформація в алгоритмі розрахунку інформаційних маркерів

Так, на етапі опрацювання теоретично-понятійної інформації визначається множина інформаційних маркерів, до якої входять актуальні для підприємства фінансові коефіцієнти, в кількості, достатній для усвідомлення

його фінансового стану. Обраним коефіцієнтам слід надати економічний зміст, виходячи з первинних показників, наявних у відповідних формах фінансової звітності. Для забезпечення простоти пошуку первинних показників, на етапі опрацювання предметно-дієвої інформації, зміст інформаційних маркерів подають у формалізованому вигляді, з прив'язкою до шифру відповідних статей окремих форм звітності.

Виокремлення предметно-зразкової інформації полягає у визначенні певних базових значень, з якими, порівнюється фактично отримана інформація та встановлюється відхилення фактичних значень від базових. За базові значення можна обирати нормативні показники, зважені на організаційно-економічні особливості використання капіталу підприємства. Також, корисними буде встановити середні, середньогалузеві та відносні і абсолютні значення окремих інформаційних маркерів, як базові, у хронологічній ретроспективі.

Усі управлінські рішення, що приймаються за результатами аналізу господарської діяльності мають два основних напрямки. Конвергентний напрямок опирається на отримані аналітичні дані, знання, логічні судження та передбачає концентрацію усіх економічних та фінансових ресурсів на реалізацію єдиного правильного рішення. Дивергентний напрямок впливу передбачає пошук максимальної кількості варіантів управлінських рішень визначеної задачі.

Конвергентний напрямок впливу, через відсутність альтернатив та фінансово-економічних резервів, вимагає суворого контролю виконання рішень і неухильного дотримання послідовності та хронології реалізації кожної фази проекту. Такий вплив забезпечується, в більшій мірі, репродуктивними, господарськими та організаційними рішеннями. Репродуктивні рішення передбачають реалізацію проектів за вже відомим алгоритмом, який раніше апробовано з високим ступенем результативності. Господарські рішення спрямовані на поетапне вирішення конкретних практичних завдань. А організаційні рішення направлені на чітку організацію наперед визначеного,

конкретного алгоритму та мінімізують будь-які відхилення очікуваного результату.

Дивергентний напрямок впливу управлінських рішень характеризується можливістю оперативного коригування та широким полем для маневру у виборі варіантів рішень, залежно від їх дієвості на певному етапі виконання. Цьому напрямку властиві господарські, продуктивні та інтуїтивні рішення. Продуктивні рішення ґрунтуються на творчому підході до інтерпретації інформаційних маркерів, а інтуїтивні – на евристичному усвідомленні результативності процесу без наявності чіткої програми управління.

Повертаючись до питання внутрішньої регламентації змісту аналітичної інформації, відзначимо, що до положення про здійснення аналізу господарської діяльності можна подати методику розрахунку інформаційних маркерів у вигляді таблиці, яка б повністю відображала сучасним вимогам до формування змісту фінансової звітності передбачених НП(С)БО 1 та області регламентації вище згаданих законодавчих ініціатив з питань аналізу господарської діяльності підприємства.

Узагальнюючи вище приведені міркування, наведемо кілька науково-практичних висновків.

По-перше, на сьогоднішній день не існує єдиної законодавчої норми, яка б регламентувала процес отримання аналітичної інформації на підприємствах незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Фактично всі регламентні норми стосуються окремих об'єктів, чи певних інформаційних потреб окремих суб'єктів аналізу і не враховують усього спектру аналітичної інформації, необхідної для визначення напрямків прийняття управлінських рішень. У зв'язку з цим, при організації аналітичної роботи на підприємстві, варто докласти значних зусиль до систематизації та визначення ключових показників оцінки результатів фінансово-господарської діяльності за певний період та виявлення факторів позитивного чи негативного впливу.

По-друге, існуючі акти нормативно-законодавчої регламентації порядку організації і здійснення аналізу господарської діяльності не відображають змін в інформаційному полі суб'єктів господарювання, які відбулись в наслідок

прийняття Міністерством фінансів України 7 лютого 2013 року Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”. Відбулись зміни в структурі статей та порядку відображення інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Це, унеможлиблює буквальне використання передбаченої нормативними актами формалізованої методики розрахунку окремих інформаційних маркерів та вимагає розробки внутрішньої регламентації порядку та методики їх визначення.

По-третє, увесь масив абстрактно-логічної інформації, яку містить звітність підприємства потрібно систематизувати у відповідності з переліком вибраних інформаційних маркерів та у послідовності виокремлення теоретично-понятійної, предметно-дієвої та предметно-зразкової інформації. Це забезпечить можливість визначати конвергентний чи дивергентний напрямок впливу рішень на фінансово-господарські процеси, через вибір продуктивних чи репродуктивних, інтуїтивних чи організаційних управлінських рішень. Відсутність такого алгоритму організації отримання аналітичних даних в наявних нормативних документах з аналізу господарської діяльності підприємства має спонукати персонал найвищих рівнів управління до розробки внутрішнього регламенту. Основою подібного регламенту, мають стати ключові інформаційні маркери систематизовані з області регламентації існуючого законодавства, які враховують зміни у формах фінансової звітності та оперативно формують інформаційне поле підприємства для прийняття управлінських рішень.

Отже, організація проведення аналізу фінансово-господарського стану на підприємстві є складним управлінським процесом, регламентація якого, лише частково здійснюється на законодавчому рівні і вимагає розробки внутрішнього нормативу, який повинен відповідати засадам всебічного об’єктивного та оперативного формування управлінської інформації.

Список використаної літератури

1. Гнатюк Т.М. Аналіз структури загального капіталу підприємств / Т.М. Гнатюк. // Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип. 9. – С. 215-219.

2. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97, про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

4. Лист Державної податкової адміністрації України № 759/10/20-2117 від 27.01. 1998, щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v2117225-98>

5. Наказ Міністерства фінансів України № 49/121 від 26.01.2001 про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

6. Наказ Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006, про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0014665-06>

7. Наказ Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006, про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

8. Рекомендації Центральної спілка споживчих товариств України, від 28.07.2006, Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану

підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.17165.0>

9. Наказ Головного контрольно-ревізійного управління України № 300 від 04.08.2008, про затвердження Методики проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1037-08>

10. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 253 від 15.03.2013 про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=199988&cat_id=36252

11. Наказ Державної податкової адміністрації України № 72 від 11.02.2010, про затвердження Методичних рекомендацій щодо встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану підприємств, які звертаються до органів міндоходів для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-shodo-vstanovlen-doc17675.html>

12. Шкроміда В.В. Особливості оцінки бізнесу та сутність їх методів / В.В. Шкроміда. // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Наук. збірник. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – Вип. 6. – Т. 1. – С. 162-166.